

ANA BABANIN HAKLARINDAN BEDENLE İLGİLİ HAKLARI

1- Hizmet ederek rızalarını almak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babasına hizmet edenin ömrü bereketli ve uzun olur.) [İslam Ahlakı]

(Ana-babasını dine uygun hizmetleriyle razı eden, Allah'ı razı etmiş olur, onları gazaplandıran, Allah'ı gazaplandırmış olur.) [İbni Neccar]

(Ana-babası, yanında ihtiyarladığı halde, [rıızalarını alamayıp] Cenneti kazanamayanın burnu sürtsün.) [Tirmizi]

Hasan-ı Basri hazretleri, Kâbe'yi tavaf ederken sırtında yük olan bir zat görüp der ki:

- Niçin yükü tavaf ediyorsun?

- Bu yük değil, babamdır. Bunu Şamdan yedi defa getirip tavaf ettim. Çünkü, bana dinimi, imanımı öğretti. Beni İslam ahlakı ile yetiştirdi.

- Kıyamete kadar böyle arkanda taşısan, bir defa kalbini kırmakla bu yaptığın hizmet boşa gider. Bir defa da gönlünü yapsan, bu kadar hizmete karşılık olur.

Ana-babaya hizmette kusur etmemelidir. Hz. İbni Abbas, "Ana-babana karşı, kusurlu, güçsüz, aşağı bir kölenin, sert, kaba efendisine karşı bulunduğu hal üzere ol!" buyurdu.

Anneye hürmet ve hizmet, babadan önce gelir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Anneye yapılan iyiliğin ecri iki mislidir.) [İ.Gazali]

(Önce, annene, sonra babana, kız kardeşine, erkek kardeşine ve sırası ile diğer yakınlarına iyilik et!) [Nesai]

(Veysel Karaninin kavuştuğu bütün ihsan ve dereceler, anasına yaptığı iyilik sebebiyledir.) [R.Nasihin]

(Ya Resulallah, annem müşriktir. Ona iyilik etmem caiz midir?) diye sorana, (Evet, annene iyilik ve ihsanda bulun!) buyuruldu. (Ebu Davud)

Her peygamber, kendi annesinden de üstündür. Buna rağmen, peygamberler de, annelerine hürmet ve hizmet etmişlerdir.

Kâfir olan ana-babaya hizmet etmek, nafakalarını vermek, ziyaretlerine gitmek gerekir. Küfre sebep olan şeyleri yaptırıcaklarından korkulursa, ziyaretlerine gidilmez. (Bezzâziyye)

Hiz. Musa, Cennetteki komşusunun kim olduğunu Hak teâlâdan sorup öğrendikten sonra yanına gider. Bu bir kasaptır. Kasap, bir parça et pişirir. Asılı zenbili aşağı alır, çok zayıf bir kadına et ve su verir. Üstünü başını temizleyip, zenbile koyar. Kasap, (Bu annemdir. Yaşlanıp bu hale girdi; sabah-akşam böyle bakarım) der. Kasabın annesinin, (Ya Rabbi oğlumu Cennette Musa aleyhisselama komşu eyle) dediğini Hz. Musa da işitir. Kasaba, (Müjde, Allahü teâlâ, seni Musa aleyhisselama komşu etti) buyurur. (Şir'a)

2- İyilik etmek. Ana-babaya iyilik ve ihsan, evlada farzdır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babasına iyilik eden evlat, Peygamberlerle beraber Cennete girer.) [İ.Rafii]

(Ana-babasına iyilik edenin ömrü uzun, rızkı bereketli olur.) [İ.Ahmed]

(En faziletli amel, vaktinde kılınan namazdan sonra ana-babaya iyiliktir.) [Müslim]

(Ana-babaya ihsan, bedbahtlığı saadete çevirir, ömrü uzatır ve insanı kötü ölümden korur.) [Ebu Nuaym]

(Ana-babanıza ihsan ederseniz, çocuklarınız da size ihsan eder.) [Taberani]

(Sen de malın da babana aittir.) [İbni Mace]

3- Asi olmamak, karşı gelmemek. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babaya karşı gelmek büyük günahdır.) [Buhari]

(Ana-babasına asi olan Cennete giremez.) [Nesai]

(Ana-babasına karşı gelenin ömrü bereketsiz ve kısa olur.) [İslam Ahlakı]

İmanı olanlardan Cehennemden en sonra çıkacak olanlar, Allahü teâlânın yolunda olan ana-babasının İslamiyete uygun olan emirlerine asi olanlardır.

Ana-babanın ve hiç kimsenin, dine uymayan emri yapılmaz. Fakat, ana-babaya, yine tatlı söylemek, onları incitmek gerekir.

Ana-baba kâfir ise, onları kiliseden, meyhaneden, sırtta taşıyarak bile, geri getirmek gerekir. Fakat, oralara götürmek gerekmez.

Ana-baba zalim de olsa, onlara karşı gelmek, onlarla sert konuşmak caiz değildir.

(Anam-babam çok şefkatsiz, onlara nasıl itaat edeyim) diyen bir kimseye, Resulullah efendimiz buyurdu ki:

(Anan seni 9 ay karnında gezdirdi. 2 yıl emzirdi. Seni büyütünceye kadar koynunda besledi ve kucağında gezdirdi. Baban da seni büyütünceye kadar birçok zahmete katlandı. İdare ve maişetini temin etti. Sana dinini, imanını öğretti. Seni islam terbiyesi ile büyüttü. Şimdi nasıl olur da, şefkatsiz olurlar? Bundan daha büyük ve kıymetli şefkat olur mu?) [Ey Oğul İlmihali]

(Ya Resulallah, yaşlı anama elimle yedirip içiririm. Abdestini aldırır, sırtımda taşıyım. Hakkını ödemiş olur muyum) diye soran kişiye buyurdu ki:

(Hayır yüzde birini bile ödemiş olamazsın. O sana, yaşaman için hizmet ediyordu, sen ise, ölümünü bekleyerek hizmet ediyorsun. Ancak Allahü teâlâ, bu az iyiliğine karşılık çok sevap ihsan eder.) [R.Nasihin]

Bir zat, (Ya Resulallah, ana-baba, evladına zulmetse de rızalarını almayan Cehenneme girer mi) diye sorunca, cevaben 3 defa (Evet zulmetseler de rızalarını almayan Cehenneme girer) buyurdu. (Beyheki)

Şu halde ana-baba zalim olup, evlada zulmetseler de, günah işlemeyi emretseler de, yine onları üzmemeye, küstürmemeye çalışmalıdır! Günah olan emirleri yapılmaz ama, yine de onları üzücü söz söylemek caiz olmaz.

Ana-baba kötü bile olsa, yine onlarla iyi geçinmelidir! Ziyaretlerini terk etmek büyük günahdır. Hiç olmazsa, selam göndererek, tatlı mektup yazarak, telefon ederek, bu günahdan kurtulmalıdır!

Kur'an-ı kerimde 3 şey, 3 şeyle beraber bildirildi. Biri yapılmazsa, ikincisi kabul olmaz. Peygambere itaat edilmezse, Allah'a itaat edilmiş olmaz. Ana-babaya şükredilmedikçe, Allahü teâlâyâ şükredilmiş olmaz. Malın zekatı verilmedikçe, namazlar kabul olmaz. (Tefsir-i Mugni)

4- İtaat etmek, karşı gelmemek, günah olmayan emirlerini yapmak.

Hiz. Musa, Allahü teâlâdan 9 defa nasihat istedi. Hepsinde de, ana-babaya itaat etmesi emrolundu. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Ana-babaya itaat, Allah'a itaattir, onlara asi olmak, Allah'a asi olmaktır.) [Taberani]

Babasına asi gelen, çocuğundan mürüvvet göremez, muradına kavuşamaz, ailesi ile geçinemez, evinin tadı bozulur. (Şir'a)

5- Sert bakmamak, şefkatle, sevgi ile bakmak. Ana-babasına şefkat ve sevgi ile bir defa baksa, kabul edilmiş bir hac sevabına kavuşur.

Peygamber efendimiz (Ana-babanın yüzüne merhametle bakana, hac ve umre sevabı yazılır) buyurunca, (Günde bin defa bakarsa da böyle midir?) denildi. Cevaben buyurdu ki:

(Günde yüzbin defa baksa da...) [R.Nasihin]

Yine buyurdu ki:

(Ana-babanın yüzüne sevgi ile bakmak ibadettir.) [Ebu Nuaym]

6- Üzmek, incitmek, rızalarını kazanmak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Rabbin rızası, ana-babanın rızasında, gazabı da, ana-babanın gazabındadır.) [Buhari]

(Ana-babasının rızasını alan mümine Cennetten iki kapı, üzene de Cehennemden iki kapı açılır.) [Beyheki]

(Ana-babasını razı eden mümin, ne yaparsa yapsın Cehenneme girmez, inciten de Cennete girmez.) [Şir'a]

(Hak teâlâ, bazı günahların cezasını kıyamete kadar geciktirir. Ana-babaya isyan bundan müstesnadır.) [Hakim]

Ana-babayı üzme, onlara eziyet etmek büyük günahdır. Ana-babanın veya hiç kimsenin günah olan emirleri yapılmaz. Ana-babanın yemeklerinde haram karışığı olduğu şüpheli olsa, ana-baba bu yemekten yemesi için evladını zorlarsa, evladın o yemekten yemesi gerekir. Çünkü şüpheli şeylerden kaçınmak vera, ana-babanın rızasını almak ise vaciptir. Fakat gayri meşru emirleri dinlenmez. Mesela onlar, (İçki iç, namaz kılma, yoksa senden razı olmayız) deseler de, haram olan şeyler yapılmaz. Çünkü (Halıka isyan olan işte, kula itaat edilmez) emri vardır. Hak teâlâ buyuruyor ki:

(Biz, insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer onlar, seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme.) [Ankebut 8]

Ana-babası günah işleyen çocuk, bunlara bir defa nasihat eder. Kabul etmezlerse, susar. Onlara dua eder.

7- İzinsiz sefere gitmemek.

Hacca giderken, muhtaç olmayan ana-babadan izin almak sünnettir.

Ana-baba muhtaç ise, izinsiz gitmek haramdır. Ana-babası muhtaç olmayan, onlardan izinsiz farz olan hacca gidebilir. Fakat nafile olan hacca izinsiz gidemez. (Redd-ül Muhtar)

Cihad için izin isteyen birine Peygamber efendimiz, ana-babasının sağ olduğunu öğrenince, (Burada kal, onlara hizmet et, onlara hizmet cihaddır.) (Buhari)

Cihada gitmek için gelen başka birisine de buyurdu ki:

(Annenin yanından ayrılma! Cennet onun ayağı altındadır.) [Nesai]

Biri de, hicret etmek için gelip, (Ya Resulallah, ana-babamı ağlatarak geldim) dedi. Peygamberimiz, bu duruma üzülmeye buyurdu ki:

(Hemen git, onları ağlattığın gibi güldür!) [Ebu Davud]

Ana-babayı ziyaret etmemek büyük günahdır. Hiç olmazsa, selam göndererek, tatlı mektup yazarak bu günahlardan kurtulmalıdır.

8- Saygıda, hürmette kusur etmemek. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Büyüğünü saymayan bizden değildir.) [Tirmizi]

Onları görünce ayağa kalkmak, yanlarına gitmek, onlar oturuncaya kadar ayakta durmak, izinsiz oturmamak gerekir. Otururken edepli oturmalı, ayağını uzatarak oturmamalı, bacak bacak üstüne atmamalıdır. Onlar bana bir şey demiyor diye bunları ihmal etmemelidir.

9- Onlarla yolda giderken, arkalarından gitmek. Zaruretsiz önlerinde yürümek.

10- Çağırınca, hemen kalkıp yanlarına gitmek, buyurun demek. Ana-baba çağırınca, farz namazı bozmak caiz olur ise de, ihtiyaç yoksa, bozmamalıdır. Sünnetler bozulur. Hak teâlâ, buyurdu ki:

(Ya Musa, benim indimde çok ağır ve büyük bir günah vardır ki, o da, ana-baba evladını çağırınca, emrine uymamasıdır) [İslam Ahlakı]

DİL İLE İLGİLİ HAKLARI

1- Yumuşak söylemek, tevazu etmek. Öf bile dememek. Hak teâlâ buyuruyor ki:

(Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik.) [Ahkaf 15]

(Rabbin, yalnız kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine öf bile deme; ağır söz söyleme, onlarla yumuşak ve tatlı konuş, onlara acı, tevazu kanadını gerip "Rabbim, küçükken beni yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et" diye dua et.) [İsra 23, 24]

Hasan-ı Basri hazretleri buyurdu ki:

(Âlim bir evladın ana-babası kâfir olsa, kuyudan su çekmeleri için ona muhtaç olsalar, o da birkaç kova çektikten sonra öf dese, bu sebeple bütün amellerinin sevabı yok olur.)

2- Konuşurken sesini, onların sesinden yüksek çıkarmamak.

3- Yanlarında çok konuşmamak, edebi aşmamak. Ana-baba bildiği şeyleri de anlatsa, yine aynı şeyler mi dememek. Hiç duymamış gibi can kulağı ile dinlemek.

4- Kaba, dokunaklı ve argo söz söylememek. Mesela iki kardeşi olan biri, öteki kardeşini kastedip (Oğlun şunu yaptı. Ben yapsam kıyameti koparırdınız) veya (Anne torunu tepene çıkartıyor, çok şımartıyorsun. Söz dinletemiyoruz) gibi sözlerle ana-babayı üzmemelidir. Çocuklarını ana-babanın yanında dövmemeli, azarlamamalıdır. Böyle şeyler ana-babayı üzer.

5- Hanımını onlardan üstün tutmamak. Peygamber efendimiz buyuruyor ki:

(Hanımını anasından üstün tutana lanet olsun! Onun farz ve diğer ibadetleri kabul olmaz.) [Şir'a]

6- İsimleri ile çağırılmamak, sözlerini kesmemek, sözlerinin arasına girmemek. Bilgiçlik taslamamak. Ana-baba yanlış da söylese, öyle değil diyerek itiraz etmemek.

7- Ana-babanın arasını açacak söz ve hareketlerden uzak durmak. Ana-baba ile oğul veya kızın arasını açacak işlerden uzak durmak. Gelinleri, ana-baba ile oğullarının arasını açacak sözlerden uzak tutmalıdır. Peygamber efendimiz, (Ana ile oğulun arasını açana lanet etsin) buyurmuştur. (Gunye)

8- Konuşurken, yap, yapma gibi ifadeler kullanmamak. Yapar mısın gibi ricada bulunmalıdır.

9- Hayır dualarını almak. Ana-baba duasını ganimet bilmek. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Üç kişinin duası kabul olur. Ana-baba, mazlum ve misafirin duası.) [Tirmizi]

(Ana-babanın duası, ilahi hicaba ulaşır, duaları kabul olur.) [İbni Mace]

10- Beddualarını almamak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babanın çocuğuna ve mazlumun zalime olan bedduaları, reddolmaz.) [Tirmizi]

(Kendinize, evladınıza ve malınıza beddua etmeyin! Duaların kabul olduğu bir saate rastlar da bedduanız kabul olur.) [Müslim]

Ana-baba çağırdığı zaman herhangi bir işle uğraşırsan, hemen onu terk edip, derhal ana-babanın emrine koş! Anan-baban sana kızıp bağırsa, onlara sen bir şey söyleme! Ananın-babanın duasını almak istersen, sana emrettikleri işleri çabuk ve güzel yapmaya çalış! Bu işini beğenmeyip sana gücenmelerinden ve beddua etmelerinden kork! Sana darılır iseler, onlara karşı sert söyleme! Hemen ellerini öperek gazaplarını teskin et! Ananın-babanın kalblerine geleni gözet! Çünkü senin saadet ve felaketin, onların kalblerinden doğan sözdendir. Anan-baban hasta ise, ihtiyar ise, onlara yardım et! Saadetini onlardan alacağın hayır duada bil! Eğer onları incitip, beddualarını alırsan, dünya ve ahiretin harap olur. Atılan ok tekrar geri yaya gelmez. Onlar hayatta iken, kıymetini bil!

KALB İLE İLGİLİ HAKLARI

1- Acımak, merhamet etmek. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Merhamet etmeyene, merhamet edilmez, acımayana acınmaz.) [Müslim]

2- Sevmek. Her fırsatta ana-babanın ellerini öpmeli, sevdiğini hissettirmelidir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Annesinin ayağını öpen, Cennetin eşliğini öpmüş olur.) [Şir'a]

3- Sevinçlerine sevinmek. Bir şeye sevinince, (Ne iyi olmuş, hayırlı olsun) gibi sözlerle memnuniyetini bildirmelidir.

4- Üzüntülerine üzülmek, dertleri ile hemdert olmak. Bir şeye üzülmüşlerse, (Geçmiş olsun) diyerek ilgilendiğini, üzüldüğünü bildirmeye çalışmalıdır.

5- Çok söylemelerinden incinmemek. İncinse bile, kesinlikle incindiğini hissettirmemek.

6- Sitem ve cefalarına kızmamak. Sözlerini hiç duymamış gibi hareket etmek.

7- Onlardan razı olmak. Ne yapıp yapmalı, onların rızalarını almaya çalışmalıdır. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Allah'ın rızası ana-babanın rızasındadır.) [R.Nasihin]

8- İncitmekten çok korkmak. İsrâ suresinin 23. âyet-i kerimesinde ana-babaya iyi davranmak, onlara yumuşak ve tatlı söylemek emredilmektedir. Gaflete düşüp ana-babanın kalbini kırarsan, derhal rızalarını almaya çalış, yalvar ve ne yaparsan yap, onların gönlünü al!

9- Nazlanmamak. Aksine onların nazına katlanmalıdır. Çünkü ana-baba küçükken bizim çok nazımızı çektiler. Nazlanma sırasının onlarda olduğunu unutmamalıdır.

10- Sıkıntı görse de, ölseler de kurtulsak diye düşünmemek, çok yaşamalarını arzu etmek. Onlar, bizden çok sıkıntı gördükleri halde, yaşamamızı istemişlerdi. İcabında kendileri aç durup bizi doyurmuşlardı.